

Gosoota Ibaadaa Ragaa waliin-Kutaa 2

Description

Rabbii oltaâ€™aa qofa gabbaruun qalbii gabrummaa uumamtootaa irraa bilisoomsa. Namni Rabbii tokkicha gabbare bilisoome, namni Isa qofa gabbaru dide immoo gabrummaa uumamtoota jalatti kufa. Kanaafi, salphinna, xiqqeenya, gabrummaa fi dhiphinnatti akka hin kufneef ibaadaan namni hojjatu Rabbii oltaâ€™aa qofaaf taâ€™uu qaba. Yoo ibaadaa hunda Isa qofaaf godhe, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa umamtootaaf gabra taâ€™uu fi isaan sodaachu qalbii isaa irraa haaqa. Tasgabbii fi bilisummaa bakka buusaaf. Kutaa darbe irraa itti fufuun gosoota ibaadaa haa ilaallu.

5-Istiâ€™aanaa (Gargaarsifachuu)

Istiâ€™aanaa jechuun gargaarsa barbaadu ykn gargaarsifachuudha. Gargaarsifachuun ibaadaa taâ€™uu ragaan agarsiisu:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٥

â€œSi qofa gabbarra, Si qofa gargaarsifannas.â€• Suuratu Al-Faatiha 1:5

Gargaarsifachuun gosoota qaba:
1ffaa- Rabbiin gargaarsifachuu- kuni gargaarsifachu haala guutuu taâ€™een Isaaf of gadi qabuu fi of xiqqeessu, dhimma gara Isaatti deebisuu fi Inni namaaf gahaa akka taâ€™e amanuu of keessatti qabata. Gargaarsifachuun dhimmoota kana of keessaa qabu Rabbii oltaâ€™aaf malee eenyufillee hin taâ€™u. Rabbii oltaâ€™aan ala wanta biraatiif namni gadi of qabuu fi of xiqqeessuun, dhimma gara Isaatti deebisuu fi wanti suni isaaf gahaa akka taâ€™e amanuun yoo gargaarsa irraa barbaade, shirkii hojjatee jira.

2ffaa-Dhimma hojjachuu dandaâ€™u irratti uumamtoota gargaarsifachuu-kuni nama gargaarsa irraa barbaadan irratti hundaaâ€™a. Hojii gaarii irratti gargaarsifachuu yoo taâ€™e, gargaarsa barbaadun ni hayyamama, akka gargaarus namni ni jajjabeefama. Ragaan kanaa: **â€œToltuu fi taqwaa (Rabbiin sodaachu) irratti wal gargaaraaâ€•** Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:2

Badii irratti yoo taâ€™e immoo gargaarsa kan gaafatu fi kan gargaaru irratti haraama. Ragaan kanaa aayah armaan olii irraa itti fufa: **â€œBadii fi daangaa darbuu irratti wal hin gargaarinaa.â€•** Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:2

3ffaa-Nama lubbuu qabuu fi nama bira jiru garuu dandeetti hin qabne irraa gargaarsa barbaabu- kuni lagwiidha. Lagwi jechuun dubbii fi hojii faaydi hin qabneedha. Fakkeenyaf, nama dadhabaa baâ€™aa ulfaataa akka isatti baachisuuf gargaarsa gaafachuun wanta laghwi taâ€™eedha.

4ffaa-Namoota duâ€™an irraa gargaarsa kadhachuu ykn namoota lubbuun jiranii garuu dhimma fagoo fi dhokataa isaan dhaqqabuu hin dandeenye irratti gargaarsa kadhachuu. Kuni shirkiidha. Sababni isaas, nama â€œnamoonni kunniin kawni (samii fi dachii) keessatti tooâ€™annaa dhokataa qabanâ€• jedhee amanu irraa malee gargaarsifachuun akkanaa hin argamu.[1] Samii fi dachii keessatti tooâ€™annaa guutuu kan qabu Rabbii Tokkicha malee hin jiru. Kanaafu, namoota duâ€™an irraa gargaarsa kadhachuun shirkii guddaadha.

6.Al-Khawf (Sodaa)

Ragaan sodaan ibaadaa taâ€™uu agarsiisu, jecha Rabbii oltaâ€™aa:

إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ ٱلشَّيۡطَٰنُ يُخَوِّفُ أَوۡلِيَآءَهُۥ فَلَا تَخَافُوهُمۡ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ١٧٥

â€œSuni sheyxaanaa deeggartoota isaa [isin] sodaachisuudha. Kanaafu, isaan hin sodaatinaa, Muâ€™mintoota yoo taatan Anuma sodaadhaa.â€• Suuratu Aali-Imraan 3:175

Sodaan gosoota qaba: sodaa ibaadaa fi sodaa uumamaa
Sodaan ibaadaa taâ€™e sodaa sodaatamaa ol-guddisuu fi jaallachuun keessa jiruudha. Kuni sodaa dhoksaati. Sodaan akkanaa Rabbiin ala wanta biraatiif hin taâ€™u. Wanta biraatiif gochuun shirkiidha. Fakkeenyaaf, nama qabrii keessatti awwaalame sodaachu, waliyyi ykn raagdu isarraa fagoo taâ€™ee fi homaa isa gochuu hin dandeenye sodaachu.[2] Nama awwaalame ykn waliyyin fi raagdun isarraa fagoo taâ€™ee osoo jiru, â€œInni na argaa ykn na dhagayaâ€• jedhanii sodaachun shirkiidha.

Sodaan umamaa kan akka bineensa, ibidda, bishaaniin nyaatamu fi kkf irraa sodaachudha. Kanaaf namni hin komatamu.[3] Kuni sodaa uumamaa tooâ€™annaa isaatin ala waan taâ€™eef badiin isa irra hin jiru.

7-Tawakkula (irratti hirkachuu)

Ragaan tawakkulli ibaadaa taâ€™uu agarsiisu:

﴿وَعَلَى ٱللَّهِ فَتَوَكَّلُوٓاْ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ﴾

â€œMuâ€™mintoota (dhugaan warra amanan) yoo taatan, Rabbuma irratti hirkadhaa.â€• Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:23

Haqiiqaan tawakkula wanta hayyamame hojjachuu waliin faayda amantii fi addunyaa keessatti hirkannaa dhugaa gabrichi Rabbii oltaâ€™aa irratti hirkachuudha.

Rabbiin irratti hirkachuu jechuun wanta fayyadu fiduu fi wanta miidhaa qabu ittisuu keessatti Inni siif gahaa akka taâ€™e amanuun Isa irratti hirkachuudha. Tawakkulli iimaanni guuttamu irraa kan taâ€™ee fi mallattoo isaati (iimaanni guutuu taâ€™u agarsiisudha.)[4]

8-Istighaasa (Birmannaa barbaadu)

Istighaasa (birmannaa barbaadu) jechuun rakkoo fi badiinsa irraa baraaramuuf gargaarsa kadhachuudha. Namni yommuu rakkootti kÃ¼fe, â€œNaaf birmadhuâ€• yommuu jedhu, rakkoo kana irraa na baraari ykn na baasi jechuu isaati. Ragaan birmannaa barbaadun ibaadaa taâ€™uu agarsiisu:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ
ٱلْمَلَٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ٩

â€œYeroo isin Gooftaa keessan irraa birmannaa barbaaddanii Innis, â€œDhugumatti, Ani malaykota kuma tokko wal hordofaniin isin gargaaraâ€• jechuun isiniif deebii deebisee [yaadadhu].â€• Suuratu Al-Anfaal 8:9

Rabbii oltaâ€™aa irraa birmannaa barbaadun hojii hundarra gaarii fi guutuu taâ€™e keessaa tokko.

Namoota duâ€™an yookiin namoota lubbuun jiran garuu nama bira hin jirree fi nama baraaru hin dandeenye irraa birmannaa barbaadun shirkiidha. Sababni isaas, nama â€œNamoonni kunniin samii fi dachii keessatti tooâ€™annaa qabanâ€• jedhe amanuu malee namni namoota duâ€™an ykn namoota fagoo jiran irraa birmannaa barbaadu hin jiru. Yommuu namni kuni namoota duâ€™an ykn namoota fagoo jiran irraa birmannaa barbaadu, namoota kanniin Gooftummaa keessatti qooda isaaniif godha.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۖ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ
ٱلظَّٰلِمِينَ ١٠٦

â€œ**Rabbii gaditti wanta si hin fayyannee fi si hin miine hin kadhatin. Yoo akkas goote, dhugumatti yoosan ati zaalimoota keessaa taata**.â€• Suuratu Yuunus 10:106

Sanamas taâ€™i, nama duâ€™es taâ€™i, wanta si hin fayyannee fi hin miine kamiyyuu Rabbii oltaâ€™aa gaditti hin kadhatin. â€œ**Yoo akkas goote**â€• kana jechuun yoo wanta si hin fayyannee fi hin miine kadhatte, warroota nafsee ofii miidhanii fi balleessan keessaa taata. Sababni isaas, Rabbii oltaâ€™aa gaditti wanta nama hin fayyannee fi hin miine kadhachuun shirkii waan taâ€™eef, kasaaraa guddaa fi azaaba (adabbii) cimaatti nama geessa.

Namoota lubbuun jiranii fi birmachuu dandaâ€™an irraa birmannaa barbaadun ni dandaâ€™ama. Seenaa Muusaa keessatti Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿فَٱسۡتَغَٰثَهُ ٱلَّذِي مِن شِيعَتِهِۦ عَلَى ٱلَّذِي مِنۡ عَدُوِّهِۦ فَوَكَزَهُۥ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيۡهِۖ﴾

â€œ**Garee isaa irraa kan taâ€™e diina isaa irraa kan taâ€™e irratti birmannaa isa irraa barbaade. Muusaanis abbootteen rukutee [dogongoraan] ajjeesee.â€•** Suuratu Al-Qasas 28:15

9-Istiâ€™aazaa (maganfachuu)

Istiâ€™aazaa (maganfachuu) jechuun eeggumsa barbaadudha. Istiâ€™aazaan ibaadaa taâ€™uu ragaa agarsiisu keessaa:

قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١

Jedhi, â€œGooftaa namootatti maganfadha.â€• Suuratu An-Naas 114:1

Rabbitti maganfachuun Isatti hajamuu guutuu, Isatti dheessu, akka namaaf gahaa taâ€™ee fi wanta hundarraa nama eegu amanuu of keessatti kan qabateedha.

Namoota duâ€™an, jinni fi namoota lubbuun jiran garuu nama biraa hin jirree fi eeggumsa namaaf gochuu hin dandeenye irraa eeggumsa barbaadun shirkiidha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

وَأَنَّهُۥ كَانَ رِجَالٞ مِّنَ ٱلۡإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٖ مِّنَ ٱلۡجِنِّ فَزَادُوهُمۡ رَهَقٗا ٦

â€œ**Dhugumatti, dhiironni nama irraa taâ€™an dhiirota jinnii irraa taâ€™anitti maganfataa turan. Kanaafu, baâ€™aa [qofa] isaaniif dabalan.**â€• Suuratu Al-Jinn 72:6

10-Istighfaara fi tawbaa

Istighfaara jechuun araarama kadhachuudha. Tawbaan immoo badii irraa buqqaâ€™anii gaabbuun gara Rabbii oltaâ€™aa deebiâ€™uudha. Istighfaara fi tawbaan ibaadaa gurguddoo keessaa tokko. Ragaan kanaa:

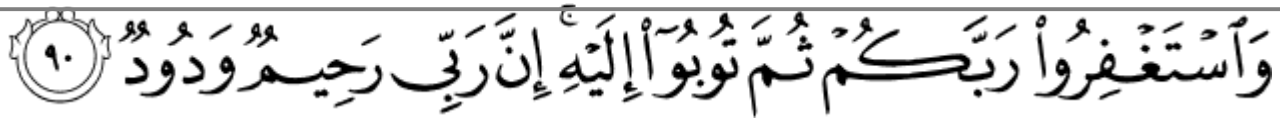

â€œ**Gooftaa keessan araarama kadhaa, ergasii gara Isaatti deebiâ€™aa. Dhugumatti Gooftaan kiyya, rahmata godhaa, jaallataadha.â€•** Suuratu Huud 11:90

Istighfaara fi tawbaan ibaadaa waan taâ€™aniif Rabbiin ala wanta biraatiif hin godhamu. Akka suufiyyoota garii shekha isaaniitiif godhanii fi akka kiristaanota qeeysi isaaniitif godhanii istighfaaraa fi tawbaa wanta biraatiif gochuun shirkii ifa baheedha. Sababni isaas, badii hunda kan araaramu Rabbiin malee hin jiru. Shekonni suufiyyi ykn qeeysonni kunniin badii araaramu dandaâ€™u? Kanaafu, namni namoota qabeenyaa namarraa saamanitti istighfaaraa fi tawbaaf itti deemu hin qabu. Namoonni kunniin amantiis addunyaas nama jalaa saamu.

Kitaabban wabii

[1] Sharih salaasatil usuul-fuula 62-63
[2] Madda olii-fuula 57, Sharih Taxhiiril Janaani wal arkaani an darani shirki wal kufraani-fuula 65
[3] Maddoota olii
[4] Maddoota olii

Date Created
February 9, 2020
Author
admin